

PM Trädinventering

2019-04-12 Bilaga 1. Inventering värdefulla träd.
Inför planerad bebyggelse Bergholmsbacken,
fastigheten Rustmästaren 2 m.fl. i stadsdelen
Bagarmossen, Dnr S-Dp 2016-19586

stockholm.se

BILAGA 1. PM TRÄDINVENTERING BERGHOLMSBACKEN

Stockholm-Globen 2019-04-12

WSP Sverige AB

Författare Tove von Euler

Granskad av Maria Enskog Maxson

WSP Environmental Sverige
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
WSP Sverige AB
Org. nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

Bakgrund

Inom Stockholms stads Program för Bagarmossen och Skarpnäck (Dnr 2014-12380) planeras en utbyggnad av bostadsområdena Bagarmossen och Skarpnäck med ca 3500 nya bostäder. Området ska stärkas genom fler bostäder, förskolor, bättre service och kollektivtrafik, samt fler attraktiva platser för möten och rekreation, där natur- och kulturvärden behålls och utvecklas. Ny bebyggelse planeras att förläggas till sex huvudsakliga delområden, varav Bergholmsbacken är ett. Planen för Bergholmsbacken (Rustmästaren 2 med flera) omfattar cirka 650 lägenheter. Planen innehåller också en grundskola med idrottshall samt två förskolor. I projektet ingår även utveckling av delar av Bergholmsparken, som utgör/ och skogspartiet mellan Bagarmossen och Skarpnäck. Idag består området av Bergholmsskolan, vägar, natur och en grusplan.

Inför planerad exploatering har en noggrann geografisk inmätning av ekar i området genomförts vintern 2018-2019. Utifrån detta material har WSP under mars 2019 genomfört en trädinventering med kartläggning av värdefulla träd, inklusive ovan nämnda ekar, och bedömning av enskilda träds betydelse för biologisk mångfald sett till bevarandevärde och betydelse för spridning. En heltäckande naturvärdesinventering i området, med fördjupad artinventering av groddjur, kommer vidare att genomföras under våren 2019. Denna PM utgör bilaga till den slutliga NVI-rapporten.

Förutsättningar

Det aktuella planområdet avgränsas av Rusthållarvägen i norr och Tåtorpsparken i söder. Idag finns en skolbyggnad och två förskolebyggnader här. I övrigt består området av park- och naturmark samt en bollplan. Områdets södra delar ingår i Bagarmosseskogen, ett skogsstråk mellan Bagarmossen och Skarpnäck (Figur 1).

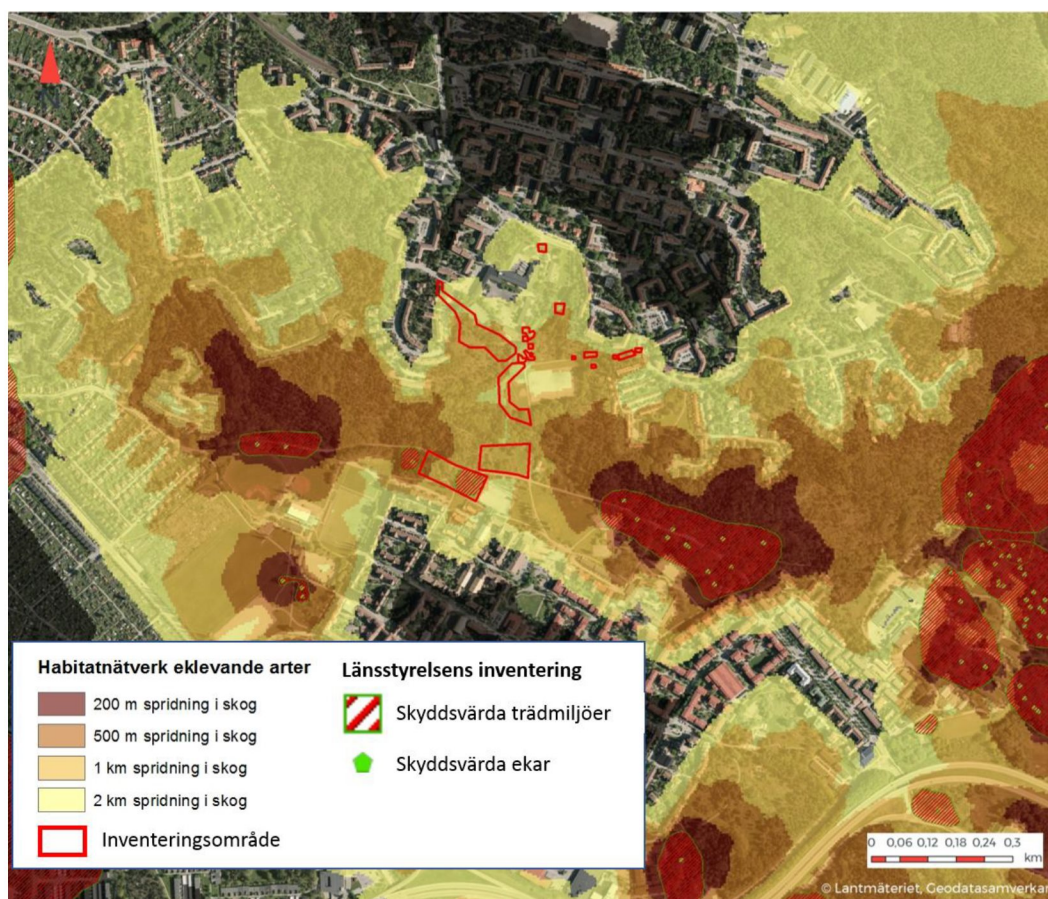

Figur 1. Översiktsskarta över Bergholmsbacken, Bagarmossen. Karta Stockholms stad.

Naturmiljö

De gamla och grova ekarna i området ingår i en värde-trakt för ek enligt Stockholms stads ekinventering (Stockholms stad (2007)). Skogen utgör också kärnområde i stadens habitatnätverk för eklevande arter (Mörtberg et al. 2007). Habitatnätverk beskriver livsmiljöer som är länkade till varandra utifrån arternas specifika habitatkrav och spridningsförmåga. Längst i söder finns ett mindre område med före detta hagmark som på senare tid övergått i ädellövskog med inslag av björk, asp och tall. Detta område har klassats som skyddsvärd trädmiljö av Länsstyrelsen. Här finns också en ek som pekats ut som särskilt skyddsvärd (Figur x). I lägre delar av området förekommer inslag av alsumpskog med stående vatten. Vid en tidigare naturvärdesinventering (Ekologigruppen 2014) bedömdes stora delar av planområdet ha höga naturvärden, främst tack vare inslaget av gamla och grova träd, framförallt ekar, och förekomst av värdefulla strukturer, t.ex. stenblock och död ved (Ekologigruppen 2014). I anslutning till gamla och grova träd noterades här arter som tallticka (NT), ekticka (NT).

Figur 2. Området ingår i stadens habitatnätverk för eklevande arter och ett mindre område i söder är utpekad som skyddsvärd trädmiljö av Länsstyrelsen. Röda markeringar visar områdena som inventerats. Karta Stockholms stad.

Metodik

Området besöktes i mars 2019 för att i fält bedöma dels ett antal sedan tidigare inmätta träd, dels för att identifiera och bedöma förekomst av övriga värdefulla och skyddsvärda träd i området.

Kompletterande inmätning av träd gjordes med hjälp av insamlingsverktyget Collector för ArcGIS. Vid bedömningarna beaktades trädens grovlek, vitalitet, konkurrens, växtsätt, ljus- och vattenförhållanden, förekomst av stamskador och håligheter samt förekomst av naturvårdsarter, skyddade arter, fridlysta arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter och skogsstyrelsens signalarter.

Särskilt skyddsvärda träd

För att kunna dokumentera särskilt skyddsvärda träd har Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet använts som referenslitteratur och stöd. Med särskilt skyddsvärda träd avses i detta åtgärdsprogram:

Jätteträd, träd ≥ 1 meter i diameter på det smalaste stället upp till brösthöjd.

Mycket gamla träd, gran, tall, ek och bok äldre än 200 år.

Grova hålträd; träd $\geq 0,4$ meter på det smalaste stället upp till brösthöjd med utvecklad hålighet i stam eller gren.

I kategorin övrigt skyddsvärda träd avses:

Döda stående/liggande träd $\geq 0,4$ meter på det smalaste stället upp till brösthöjd alt. Från stambas. (För liggande avbrutna stammar gäller $\geq 0,4$ meter vid brottsställe.

Hamlade träd.

Övriga värdefulla träd

Även träd som inte uppfyller kriterierna för särskilt skyddsvärda träd enligt Naturvårdsverkets vägledning kan vara värdefulla för många arter och ingå i viktiga ekologiska spridningssamband. Grova och gamla träd som definieras som grova enligt Skogsstyrelsens handbok för nyckelbiotopsinventering (tabell 1) har bedömts som skyddsvärda. Även medelgrova träd av ek och tall ($\geq 0,5$ meter i diameter) har klassificerats som skyddsvärda då de bedömts vara viktiga som t.ex. efterträdare till äldre träd.

Tabell 1. Lägsta stamdiameter i brösthöjd (dbh) för grova träd enligt Skogsstyrelsens handbok för nyckelbiotopsinventering.

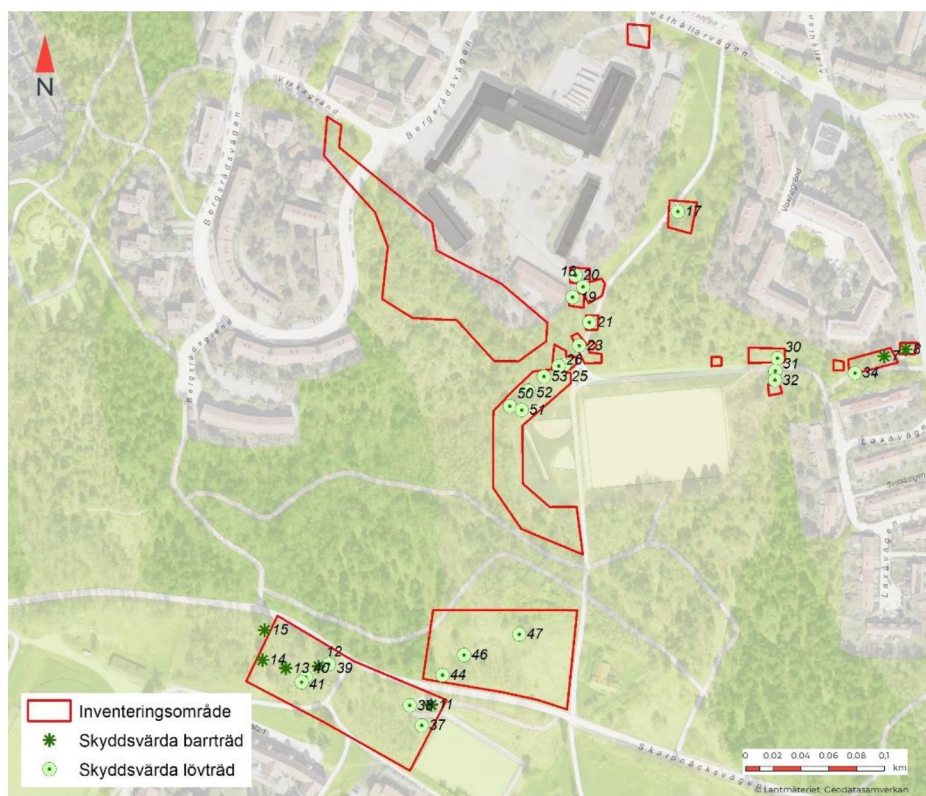
Trädslag	Stamdiameter
Tall och gran	Götaland-Svealand 70 cm, Norrland 60 cm
Asp	Götaland-Svealand 50 cm, Norrland 40 cm
Björk (vårt- & glas-)	Götaland-Svealand 50 cm, Norrland 40 cm
Al (klibb- & grå-) och oxel	Götaland-Svealand 50 cm, Norrland 40 cm

Sälg	minst 40 cm (någon stamdel)
Rönn	Götaland-Svealand 30 cm, Norrland 25 cm
Ek och bok	minst 80 cm
Alm och ask	minst 60 cm
Lind, lönn, avenbok och fågelbär	minst 50 cm

Resultat

Vid inventeringen identifierades 31 träd med sådana kvaliteter att de bedömts vara värdefulla enligt ovan nämnda kriterier (figur 3, tabell 2). Av dessa var 24 lövträd och 7 barrträd. En särskilt skyddsvärd ek identifierades i området.

Figur 3. Identifierade skyddsvärda träd inom området Bergholmsbacken. För karta över samtliga inmätta träd, se bilaga 1.1

Tabell 2. Tabell över skyddsvärda tidigare inmäta träd samt övriga identifierade träd inom inventeringsområdet som bedömts som skyddsvärda vid fältinventeringen.

Id	Art	Dbh (cm)	Beskrivning
Barrträd			
7	Tall	57	Medelgrov tall med insektshål. Viktig efterträdare till äldre tallar.
8	Tall	48	Medelgrov tall med insektshål. Viktig efterträdare till äldre tallar.
11	Tall	51	Viktig efterträdare till äldre tallar.
12	Tall	80	Grov tall med insektshål.
13	Tall	51	Viktig efterföljare till äldre tall.
14	Tall	65	Medelgrov tall, rikligt med insektshål. Viktig efterföljare till äldre tall.
15	Tall	64	Grov tall. Viktig efterträdare till äldre tallar.
Lövträd			
17	Ek	54	Solbelyst, spärrgrenig ek. Viktig efterträdare till äldre ekar.
18	Ek	57	Viktig efterträdare till äldre ekar.
19	Ek	49	Medelgrov, solbelyst ek. Viktig efterträdare till äldre ekar.
20	Lönn	57	Grov spärrgrenig lönn.
21	Ek	54	Flerstammig ek. Viktig efterträdare till äldre ekar.
23	Ek	48	Flerstammig ek. Viktig efterträdare till äldre ekar.
25	Ek	56	Viktig ersättare till äldre ekar. Påverkad av igenväxning.
26	Ek	48	Viktig ersättare till äldre ekar. Påverkad av igenväxning.
30	Ek	54	Spärrgrenig ek. Viktig ersättare till äldre ekar.
31	Asp	57	Grov asp med flera stora bohål. Viktig miljö för många fågelarter.
32	Sälg	56	Grov sälg med tre stammar. Viktig för pollinerande insekter.
34	Björk	41	Grov flerstammig björk med försämrade vitalitet. Viktig för insekter och fåglar.
37	Ek	127	Mycket grov, spärrgrenig ek med stamblottor, håligheter och synlig mulm. Särskilt skyddsvärt träd.
38	Ek	78	Grov ek med försämrade vitalitet.
39	Ek	45	Viktig efterträdare till äldre ek.
40	Ek	53	Viktig efterträdare till äldre ek.
41	Asp	43	Asp med låg vitalitet. Flera bohål för fåglar.

Id	Art	Dbh (cm)	Beskrivning
44	Ek	33	Solbelyst flerstammig ek. Viktig efterträdare till äldre ekar.
46	Ek	27	Flerstammig ek. Viktig efterträdare till äldre ekar.
47	Ek	Ingen uppgift	Flerstammig ek. Viktig efterträdare till äldre ekar.
50	Ek	60	Medelgrov ek. Viktig efterträdare till äldre ekar.
51	Hassel	100	Grov hassel. Viktig för insekter och fåglar.
52	Ek	48	Viktig efterträdare till äldre ek.
53	Ek	57	Viktig efterträdare till äldre ek.

Sammanfattande bedömning

Fältinventeringen visade på viss förekomst av gamla grova värdefulla träd i området, framförallt ekar. En stor mängd organismer är knutna till gamla ekar, däribland många vedlevande insekter. Även yngre ekar är viktiga element i landskapet, då de utgör framtida ersättare till de äldre träden.

En förlust av enskilda miljöer, såsom gamla och grova träd, kan öka fragmenteringen av naturmiljöer i stadslandskapet vilket i sin tur kan påverka och försämra ekologiska samband mellan olika grönområden. Att det finns ett samband mellan grönområden är därför av vikt för att bevara den biologiska mångfalden och för arters långsiktiga fortlevnad. Vid eventuell exploatering är det därför viktigt att beakta dessa spridningssamband för att bevara områdets funktion som spridningslänk för arter knutna till äldre träd. Gamla och grova eller på annat sätt skyddsvärda träd bör därför sparas så långt det går. I de fall grova träd avverkas bör dessa placeras ut på lämpliga platser i närområdet för att gynna vedlevande arter. Kompensation för avverkning av träd genom t.ex. nyplantering eller friställning av yngre individer kan också vara aktuellt.

Referenser

Artportalen, <http://www.artportalen.se>, 2019-03-01.

Dataportalen, Stockholms stad, <http://dataportalen.stockholm.se/dataportalen/>, information hämtad 2019-03-01.

Ekologigruppen, 2014. Naturvärden i planområdet Bagarmossen – Skarpnäck.

Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken SLU. Uppsala.

Länsstyrelsernas nationella geodata, information hämtad 2019-03-01.

Mörtberg, U., Zetterberg, A. & Gontier, M. 2007. Landskapsekologisk analys i Stockholms stad: Habitatnätverk för eklevande arter och barrskogsarter. Miljöförvaltningen, Stockholms stad.

Naturvårdsverket, 2004. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Rapport 5411.

Naturvårdsverkets kartverktyg för skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se>, information hämtad 2019-03-01.

SLU, 2015. ArtDatabanken. Rödlistade arter i Sverige 2015.

Stockholms stad, 2007. Stockholms unika ekmiljöer – Förekomst, bevarande och utveckling.

Östberg, J. & Stål, Ö. 2015. Standard för skyddande av träd vid byggnation. SLU rapport 2015:15.

Bilagor

1.1. Karta över samtliga inmätta träd